

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
БУКОВИНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи
доцент _____ Ігор ГЕРУШ
“ 06 ” _____ 2021 р.

**ДОВІДНИК ДЛЯ СТУДЕНТА
(СИЛАБУС)
з вивчення навчальної дисципліни**

«ВІКОВА ТА ПЕДАГОГІЧНА ПСИХОЛОГІЯ»

Галузь знань 22 Охорона здоров'я
(код і назва галузі знань)

Спеціальність 225 Медична психологія
(код і назва спеціальності)

Освітній ступінь магістр
(магістр, бакалавр, молодший бакалавр)

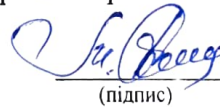
Курс навчання 2

Форма навчання денна
(денна, заочна, дистанційна)

Кафедра психології та філософії
(назва кафедри)

Схвалено на методичній нараді кафедри 25 серпня 2021 року (протокол № 1).

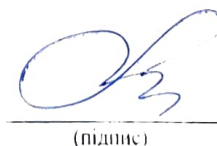
В. о. завідувача кафедри, доц.

(підпис)

(Марина ТИМОФІЄВА)

Схвалено предметною методичною комісією з суспільних та гуманітарних дисциплін
31 серпня 2021 року (протокол № 1).

Голова предметної методичної
комісії, доц.

(підпис)

(Ніна ЗОРІЙ)

1. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ ПРО НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ, ЯКІ ВИКЛАДАЮТЬ НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Кафедра	Психології та філософії
Прізвище, ім'я, по батькові науково-педагогічних працівників, посада, науковий ступінь, вчене звання, e-mail	Тимофієва Марина Пилипівна – в. о. завідувача кафедри, кандидат психологічних наук, доцент, timofieva.marina@bsmu.edu.ua
Веб-сторінка кафедри на офіційному веб-сайті університету	https://www.bsmu.edu.ua/psihologiyi-ta-filosofiyi/
Веб-сайт кафедри	https://sites.google.com/a/bsmu.edu.ua/pssoc/
E-mail	psychology@bsmu.edu.ua
Адреса	м. Чернівці, вул. Героїв Майдану, 3
Контактний телефон	+380 (372) 526337

2. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Статус дисципліни	нормативна
Кількість кредитів	3
Загальна кількість годин	90
Лекції	10
Практичні заняття	50
Самостійна робота	30
Вид заключного контролю	підсумковий модульний контроль

3. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (АНОТАЦІЯ)

Вікова та педагогічна психологія – наука, яка вивчає розвиток основних пізнавальних процесів, відмінності у діяльності та соціальних стосунках на всіх етапах формування людської особистості від пренатального періоду до вмирання й смерті.

4. ПОЛІТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Перелік нормативних документів:

- Положення про організацію освітнього процесу (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/polozhennya-pro-organizacziyu-osvitnogo-proczesu-u-vdnzu-bukovinskij-derzhavnij-medichnij-universitet.pdf>);
- Інструкція щодо оцінювання навчальної діяльності студентів БДМУ в умовах впровадження Європейської кредитно-трансферної системи організації навчального процесу (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/bdmu-instrukcziya-shhodo-oczinyuvannya-%D1%94kts-2014-3.pdf>);
- Положення про порядок відпрацювання пропущених та незарахованих занять (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/reworks.pdf>);
- Положення про апеляцію результатів підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/07/polozhennya-pro-apelyacziyu-rezultativ-pidsumkovogo-kontrolyu-znan.pdf>);
- Кодекс академічної доброчесності (https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/kodeks_academic_faith.pdf);
- Морально-етичний кодекс студентів (https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/ethics_code.docx);
- Положення про запобігання та виявлення академічного плагіату (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/antiplagiat-1.pdf>);
- Положення про порядок та умови обрання студентами вибіркової дисципліни (https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/04/nakaz_polozhennyz_vybirkovi_dyscypliny_2020.pdf);

- Правила внутрішнього трудового розпорядку Вищого державного навчального закладу України «Буковинський державний медичний університет» (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/17.1-bdmu-kolektivnij-dogovir-dodatok.doc>).

4.2. Політика щодо дотримання принципів академічної доброчесності здобувачів вищої освіти:

- самостійне виконання навчальних завдань поточного та підсумкового контролів без використання зовнішніх джерел інформації;
- списування під час контролю знань заборонені;
- самостійне виконання індивідуальних завдань та коректне оформлення посилань на джерела інформації у разі запозичення ідей, тверджень, відомостей.

4.3. Політика щодо дотримання принципів та норм етики та деонтології здобувачами вищої освіти:

- дії у професійних і навчальних ситуаціях із позицій академічної доброчесності та професійної етики та деонтології;
- дотримання правил внутрішнього розпорядку університету, бути толерантними, доброзичливими та виваженими у спілкуванні зі студентами та викладачами, медичним персоналом закладів охорони здоров'я;
- усвідомлення значущості прикладів людської поведінки відповідно до норм академічної доброчесності та медичної етики.

4.4. Політика щодо відвідування занять здобувачами вищої освіти:

- присутність на всіх навчальних заняттях (лекціях, практичних (семінарських) заняттях, підсумковому модульному контролі) є обов'язковою з метою поточного та підсумкового оцінювання знань (окрім випадків з поважних причин).

4.5. Політика дедлайну та відпрацювання пропущених або незарахованих занять здобувачами вищої освіти:

- відпрацювання пропущених занять відбувається згідно з графіком відпрацювання пропущених або незарахованих занять та консультацій.

5. ПРЕРЕКВІЗИТИ І ПОСТРЕКВІЗИТИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ЗВ'ЯЗКИ)

Перелік навчальних дисциплін, на яких базується вивчення навчальної дисципліни	Перелік навчальних дисциплін, для яких закладається основа в результаті вивчення навчальної дисципліни
загальна психологія	медична психологія
фізіологія	психоконсультація
анатомія	патопсихологія
психодіагностика	психотерапія
експериментальна психологія	психологія сім'ї

6. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ:

6.1. Мета вивчення навчальної дисципліни – глибоке усвідомлення основних психолого-фізіологічних вікових відмінностей пацієнтів.

6.2. Завдання: забезпечити засвоєння студентом основних понять, принципів, концепцій вікової та педагогічної психології, специфіки психічного розвитку людини на різних етапах онтогенезу, підходів до періодизації психічного розвитку особистості та основних психологічних закономірностей процесу навчання та виховання. Виробити у студентів ряд умінь та навичок застосування набутих знань у практичних сферах своєї діяльності, активізувати особистісний та творчий потенціал майбутнього фахівця.

7. КОМПЕТЕНТНОСТІ, ФОРМУВАННЮ ЯКИХ СПРИЯЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА:

7.1. інтегральні:

Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми медичної психології, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій і характеризується невизначеністю умов і вимог.

7.2. загальні:

ЗК 2. Знання та розуміння предметної галузі та розуміння професії.

ЗК 6. Здатність приймати обґрунтовані та фахові рішення.

7.3. спеціальні (фахові, предметні):

ФК 7. Здатність до визначення обсягу, порядку та характеру заходів надання медико-психологічної допомоги, з урахуванням вікових, гендерних, культуральних, особистісних та інші індивідуальних особливостей пацієнтів.

ФК 13. Здатність до проведення експертної оцінки психологічного стану людини та експертизи працездатності (медико-соціальної, військово-лікарської, психолого-психіатричної, судової, медико-педагогічної).

ФК 14. Здатність до здійснення психоосвітньої роботи серед населення та медичних працівників.

8. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ.

В результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен:

8.1. Знати: основні теоретико-методологічні засади вікової психології, критерії та принципи вікових періодизацій життєвого шляху особистості, теорії розвитку людини, головні характеристики стадій розвитку, поняття кризи, види криз, їх прояви, особливості фізичного і когнітивного розвитку в різні вікові періоди, особливості діяльності та соціальних зв'язків у різному віці; психологічні основи навчання і виховання, предмет, завдання і методи педагогічної психології, психологічні аспекти педагогічної діяльності лікаря.

8.2. Уміти: вільно оперувати понятійно-категоріальним апаратом вікової та педагогічної психології; аналізувати стадії розвитку особистості з точки зору різних періодизацій; характеризувати періоди розвитку, враховуючи провідний вид діяльності, особливості емоційної та когнітивної сфер, поведінкових проявів, особливостей соціальних контактів;- визначати кризи та пояснювати механізми їх виникнення; враховувати психолого-педагогічні аспекти навчальної та виховної діяльності лікаря.

8.3. Демонструвати:

ПРН 2. Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження, критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки, представляти результати власних досліджень усно / письмово для поінформованої аудиторії.

ПРН 3. Визначати попередній клінічний / психологічний / патопсихологічний діагноз, функціональний стан, здійснювати диференційну діагностику у відповідності до сучасних класифікаторів захворювань.

ПРН 4. Здійснювати ідентифікацію, підготовку і виконання психологічного (медико-психологічного) втручання, яке необхідне для досягнення поставленої мети, використовуючи результати психодіагностики.

ПРН 7. Інтерпретувати та прогнозувати вплив лікування на перебіг хвороби / розладу з метою оптимізації програм медичної, психологічної та медико-психологічної допомоги.

ПРН 12. Планувати і виконувати наукові та прикладні дослідження, спрямовані на отримання нових знань та/або створення нових технологій у сфері медичної психології.

ПРН 14. Розробляти та реалізовувати наукові і прикладні проекти у сфері медичної психології, та дотичні до неї міждисциплінарні проекти з урахуванням наукових, економічних, правових, етичних та соціальних аспектів.

9. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин (3 кредити ЄКТС) – 2 модулі та п'ять змістових модулів.

Модуль 1. Вікова та педагогічна психологія

Змістовий модуль 1. Психологія дошкільного віку

Тема 1. Предмет, завдання та основні проблеми вікової психології. Предмет, завдання вікової та педагогічної психології. Історія становлення вікової та педагогічної психології. Базові категорії вікової та педагогічної психології. Проблема методу у віковій та педагогічній психології. Стратегії дослідження психічного розвитку людини.

Тема 2. Психологія вікового розвитку. Комплексне вивчення життєвого шляху особистості. Сутність поняття „розвиток”. Основні характеристики розвитку. Фактори та принципи психічного розвитку. Основні закономірності психічного розвитку. Біологічне і соціальне в психічному розвитку особистості. Механізми психічного розвитку.

Тема 3. Основні підходи та критерії періодизації. Поняття про періоди розвитку та вікову періодизацію. Основні підходи та критерії періодизації. Діяльність як основа, засіб й умова психічного розвитку. Поняття “провідної діяльності”. Загальна характеристика вікової кризи. Поняття сенситивного періоду. Соціальна ситуація розвитку. Поняття про новоутворення. Теорії психічного розвитку.

Тема 4. Початок людського життя. Пренатальний період. Новонародженість. Спадковість і середовище. Пренатальний розвиток, пологи. Криза новонародженості та основні характеристики періоду новонародженості. Діти, що потребують особливого догляду. Головні новоутворення періоду новонародженості.

Тема 5. Особливості розвитку дитини в немовлячий період. Психосоціальний розвиток у немовлячому періоді. Емоційний та когнітивний розвиток. Емоційне спілкування з дорослими. Поняття “госпіталізм”. Криза одного року та її основні характеристики.

Тема 6. Анатомо-фізіологічні та психологічні особливості розвитку в ранньому дитинстві. Психосоціальний розвиток у ранньому дитинстві. Засвоєння способів діяльності з предметами. Провідна діяльність в ранньому дитинстві та етапи її формування. Основні новоутворення раннього дитинства. Характеристика формування емоційної, когнітивної та мотиваційної сфери в ранньому дитинстві. Етапи розвитку мовлення. Суперечності розвитку, криза 3-х років. Особливості вивчення індивідуальних характеристик дітей в ранньому дитинстві.

Тема 7. Анатомо-фізіологічні та психологічні особливості розвитку в дошкільному дитинстві. Розвиток особистості дошкільника в провідній діяльності. Особливості фізичного розвитку в ранньому дитинстві. Зміна соціальної ситуації розвитку. Сімейне середовище, стилі взаємодії „батьки-діти”, дисципліна й саморегуляція. Розвиток соціальних навичок, агресія та просоціальна поведінка. Формування соціальних понять і норм поведінки, гендерні схеми. Провідна діяльність в дошкільному віці. Сюжетно-рольова гра: структура та розвиток. Конструкторська діяльність та художня творчість. Етапи становлення дитячого малюнку. Особливості сприймання казки в дошкільному віці. Формування навичок елементарної трудової діяльності. Новоутворення дошкільного віку. Розвиток пізнавальних функцій, розвиток особистості. Розвиток емоційної сфери в дошкільному віці. Психогімнастика як спосіб подолання ситуативної тривожності у дітей дошкільного віку. Криза 7 років: основні показники.

Змістовий модуль 2. Психологія шкільного віку

Тема 8. Психологічні аспекти готовності дитини до шкільного навчання. Головні завдання у вивченні готовності дитини до шкільного навчання. Характеристика основних показників готовності. Морфо генетична та психологічна готовність: порівняльна характеристика. Процедура та методики вивчення готовності дитини до шкільного навчання. Адаптація дитини до шкільного навчання. Причини дезадаптації до шкільного навчання. Психологічні особливості дітей деяких категорій дезадаптованості. Наслідки дезадаптації. Діагностика дезадаптації дитини. Групи дезадаптованих дітей: індивідуальні відмінності та

особливості спілкування. Педагогічна та медико-психологічна допомога дезадаптованій дитині. Особливості та напрямки роботи з батьками дезадаптованої дитини. Психологічний супровід вчителя у роботі з дезадаптованими дітьми.

Тема 9. Анатомо-фізіологічні особливості та соціальний розвиток в молодшому шкільному віці. Особливості фізичного розвитку у молодшому шкільному віці. Соціальна ситуація розвитку в молодшому шкільному віці. Учбова діяльність як провідна діяльність молодшого школяра: структура та умови формування. Оволодіння знаннями, розвиток пізнавальної сфери особистості. Перебудова пізнавальних процесів. Пам'ять та мовний розвиток. Мислення і навчання. Розвиток довільної уваги та пам'яті.

Тема 10. Розвиток особистості в молодшому шкільному віці. Особливості Я-концепції молодшого школяра. Фактори формування самооцінки в молодшому шкільному віці. Оцінка індивідуальних відмінностей. Інтенсивне удосконалення мовлення і змісту спілкування. Основні новоутворення. Розвиток емоційно-вольової сфери та особистості молодшого школяра. Дитяча самотність. Тривожність і страхи в молодшому шкільному віці. Методика роботи зі страхами.

Тема 11. Анатомо-фізіологічні особливості розвитку особистості в підлітковому віці. Проблеми підліткового віку та їх характеристики. Фізичний розвиток у підлітковому віці, статеве дозрівання, зміни у зовнішності, поведінці й самостворенні. Статева ідентичність і сексуальна поведінка. Соціальна ситуація розвитку.

Тема 12. Розвиток особистості та криза підліткового віку. Особистісний розвиток у підлітковому віці, світоглядне і ціннісне самовизначення. Особливості соціальних зв'язків підлітка. Провідна діяльність. Групова приналежність, групові норми. Лідерство й підкорення в підлітковому середовищі. Причини підліткової агресії. Гендерні відмінності у прояві агресії. Основні новоутворення. Почуття дорослості. Поведінкові девіації, причини та шляхи запобігання. Характеристика акцентуацій характеру в підлітковому віці та методики їх вивчення. Формування інтернет-залежності: причини та наслідки. Розумовий розвиток в підлітковому віці. Основні проблеми учбової діяльності підлітка. "Вакуум мотивів": причини і шляхи подолання. Криза підліткового віку.

Тема 13. Проблеми становлення особистості в юнацькому віці. Фізичний розвиток в юнацькому віці. Зміна соціальної ситуації розвитку в юнацькому віці. Психологічні проблеми провідної діяльності. Самопізнання та визначення стратегії життєвого шляху в юнацькому віці. Навчально-професійна діяльність. Засвоєння професійних знань та умінь. Готовність і здатність до різноманітних форм навчання. Інтелектуальна активність.

Тема 14. Розвиток Я-концепції в юнацькому віці. Основні психологічні новоутворення в юнацькому віці. Розвиток почуття солідарності, єдності, інтимності. Розвиток емоцій в юнацькому віці. Емоційні особливості юнацької дружби та кохання. Перспективне планування майбутнього, пошуки сенсу життя. Інтенсивний пошук свого "Я", усвідомлення свого професійного покликання.

Змістовий модуль 3. Психологія дорослості

Тема 15. Розвиток особистості та кризи ранньої дорослості. Фізичний розвиток: основні проблеми здоров'я. Хвороби як чинники впливу на психологічний статус. Менопауза і клімактерій. Стреси в житті дорослої людини. Механізми подолання стресів у дорослому віці. Медико-психологічна допомога у середній дорослості. Когнітивний розвиток, особливості „дорослого” інтелекту і здібностей. Особливості розвитку мотиваційної сфери. Афективна сфера в період ранньої дорослості. Я-концепція та самооцінка в ранній дорослості. Кризи періоду ранньої дорослості. Основні новоутворення. Проблема самореалізованості в період ранньої дорослості. Теорії розвитку дорослої людини. Періоди дорослого розвитку. Фізичний розвиток. Засвоєння відносин між людьми та соціальної ролі в суспільстві. Провідна діяльність. Особистість і професія, професійний цикл. Статеві відмінності в соціальній поведінці. Активна трудова діяльність, професійне навчання. Психологічні чинники створення сім'ї. Створення сім'ї та народження дітей. Формування особистості, реалізація її в сім'ї та професійній діяльності. Проблема професійного вигорання в період дорослості.

Тема 16. Психологічні характеристики розвитку особистості в період середньої та зрілої дорослості. Загальна характеристика соціальної ситуації розвитку. Професійна продуктивність в середній дорослості. Психологічні особливості сімейних стосунків. Взаємовідносини з дітьми в період дорослості. Розвиток Я-концепції: близькість та самотність в період дорослості. Кризи періоду середньої дорослості. Менопауза і клімактерій, здоров'я та хвороби як чинники впливу на психологічний стан і статус особистості.

Тема 17. Характеристика змін особистості в похилому віці. Психологічні проблеми смерті та вмирання Фізичний розвиток. : основні проблеми здоров'я. Проблеми похилого віку у вітчизняній та зарубіжній психології. Геронтопсихологія в системі наук про людину. Типологія старості. Фізичні та психологічні аспекти старіння. Когнітивні та психоемоційні зміни в процесі старіння. Проблема згасання і збереження інтелекту в похилому віці. Психологічний розвиток та особливості особистості в похилому віці. Психологічні фактори старіння. Вихід на пенсію як психологічна проблема. Адаптивний та неадаптивний типи пристосування до старості. Особливості соціальних зв'язків, міжособистісні стосунки, конфлікти поколінь, особливості професійного функціонування. Характерологічні зміни в похилому віці. Сімейні, професійні та особистісні стосунки. Старість і суспільство. Смерть і вмирання, страх смерті, стадії усвідомлення й пристосування до вмирання. Смерть як остання можливість для особистісної перебудови. Проблема гуманної смерті та культури ставлення до смерті в суспільстві. Поняття еутаназії. Завершення повного життєвого циклу.

Заняття 18. ПКЗМ 1-3

Змістовий модуль 4. Психологія навчання та учіння

Тема 19. Предмет, завдання та основні завдання педагогічної психології. Предмет, завдання і методи педагогічної психології. Місце педагогічної психології в системі наук про суспільство та людину та об'єкт її вивчення. З історії педагогічної психології. Зв'язок педагогічної психології з іншими науками та з медичною практикою.

Тема 20. Психологічні особливості та структура процесу навчання. Загальна характеристика психологічних аспектів процесу навчання. Динаміка взаємовпливу суб'єкта і об'єкта в навчанні. Співвідношення навчання і розвитку. Поняття «зона актуального розвитку», «зона найближчого розвитку» (за Л.С.Виготським). Дидактичні і психологічні принципи розвиваючого навчання. Основні психологічні проблеми оптимізації навчання, вимоги до оптимізації навчання, її показники. Суть і значення індивідуального та диференційованого підходу до учнів як резервів підвищення ефективності навчання.

Тема 21. Психологічні особливості самостійної пізнавальної діяльності учнів. Психологія учіння. Процес учіння., особливості учіння як діяльності. Мотивація учіння. Психологічні передумови формування уміння вчитися. Научуваність. Види учіння та структура учбової діяльності учнів. Процес засвоєння знань як зміст учбової діяльності учнів. Особливості оволодіння учнями вміннями та навичками. Психологічні чинники ефективності та успішності учіння. Неуспішність, її причини та запобігання.

Змістовий модуль 5. Психологія виховання та педагогічної діяльності

Тема 22. Проблема виховання в педагогічній психології. Сутність та завдання психології виховання. Виховний процес як особливий вид міжособистісної взаємодії. Психологічні аспекти вихованості, формування індивідуально-психологічних якостей особистості в процесі виховання. Психологія індивідуального підходу в процесі виховання. Формування та зміна соціальних установок у процесі виховання. Формування потребо-мотиваційної сфери особистості. Ефективність виховних методів. Проблеми сімейного виховання.

Тема 23. Особливості виховних впливів на різних вікових етапах розвитку особистості. Виховання в періоді немовляти і ранньому дитячому віці. Початок формування соціально-значущих якостей особистості. Виховання у дошкільному та молодшому шкільному віці. Виховання і гра, виховання і трудова діяльність. Виховання підлітків і юнаків. Самовиховання. Особливості виховних впливів на дорослих людей.

Тема 24. Психологічні аспекти педагогічної діяльності. Діяльність лікаря, як педагогічний вплив на хворого. Поняття педагогічної діяльності. Структура педагогічної діяльності. Особистість педагога, психологічні вимоги до особистості педагога. Індивідуальний стиль педагогічної діяльності. Загальна та спеціальні здібності педагога. Особливості педагогічного спілкування. Психогігієна педагогічної діяльності. Елементи психокорекції в діяльності педагога. Лікування як виховання і навчання. Взаємодія лікаря і сім'ї. Психолого-педагогічні аспекти взаємодії лікаря з пацієнтами різних вікових та соціальних груп.

10. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Усього	у тому числі			
		Аудиторні		С.р.	Інд.
		Л	П		
1	2	3	4	5	6
Модуль 1. Вікова та педагогічна психологія					
<i>Змістовий модуль 1. Психологія дошкільного віку</i>					
1. Предмет, завдання та основні проблеми вікової психології	2		2		
2. Психологія вікового розвитку. Комплексне вивчення життєвого шляху особистості	3		2		
3. Основні підходи та критерії періодизації	2	2	2		
4. Початок людського життя. Пренатальний період. Новонародженість	3		2		
5. Особливості розвитку дитини в немовлячий період	2		2		
6. Анатомо-фізіологічні та психологічні особливості розвитку в ранньому дитинстві	2		2		
8. Анатомо-фізіологічні та психологічні особливості розвитку в дошкільному дитинстві. Розвиток особистості дошкільника в провідній діяльності	2		2		
9. Типологія та особливості перебігу вікових криз	2			2	
10. Діагностика розвитку раннього періоду дитинства	4			4	
Разом за змістовим модулем 1	22	2	14	6	
<i>Змістовий модуль 2. Психологія шкільного віку</i>					
11. Психологічні аспекти готовності дитини до шкільного навчання	2		2		
12. Психологічна готовність дитини до школи	4			4	
13. Анатомо-фізіологічні особливості та соціальний розвиток в молодшому шкільному віці	2		2		
14. Розвиток особистості в молодшому шкільному віці	2		2		
15. Анатомо-фізіологічні особливості розвитку особистості в підлітковому віці	3	2	2		
16. Розвиток особистості та криза підліткового віку	2		2		
17. Проблеми становлення особистості в юнацькому віці	2		2		

18. Розвиток Я-концепції в юнацькому віці	3		2		
Разом за змістовим модулем 2	20	2	14	4	
Змістовий модуль 3. Психологія дорослості					
19. Розвиток особистості та кризи ранньої дорослості	3	2	2		
20. Психологічні характеристики розвитку особистості в період середньої дорослості	2		2		
21. Характеристика змін особистості в похилому віці. Психологічні проблеми смерті та вмирання	3		2		
22. Менопауза і клімактерій, здоров'я та хвороби як чинники впливу на психологічний стан і статус особистості	4			4	
23. Завершення повного життєвого циклу. Проблема гуманної смерті та культури ставлення до смерті у суспільстві	4			4	
Разом за змістовим модулем 3	16	2	6	8	
Підсумковий контроль засвоєння змістових модулів 1-3	2		2		
Змістовий модуль 4. Психологія навчання та учіння					
24. Предмет та основні завдання педагогічної психології	3	2	2		
25. Психологічні особливості та структура процесу навчання	2		2		
26. Психологія учіння. Психологічні особливості самостійної пізнавальної діяльності учнів	3		2		
27. Історія педагогічної психології	4			4	
28. Мотиваційний компонент навчальної діяльності	4			4	
Разом за змістовим модулем 4	16	2	6	8	
Змістовий модуль 5. Психологія виховання та педагогічної діяльності					
29. Проблема виховання в педагогічній психології	3	2	2		
30. Особливості виховних впливів на різних вікових етапах розвитку особистості	2		2		
31. Психологічні аспекти педагогічної діяльності. Діяльність лікаря, як педагогічний вплив на хворого	3		2		
32. Психологія сімейного виховання	4			4	
Разом за змістовим модулем 5	12	2	6	4	
Підсумковий модульний контроль	2		2		
УСЬОГО ГОДИН	90	10	50	30	

11. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ

№ п/п	Тема	К-сть годин
<i>Модуль 1. Вікова та педагогічна психологія</i>		
<i>Змістовий модуль 1. Психологія дошкільного віку</i>		
1.	Психологія вікового розвитку. Комплексне вивчення життєвого шляху особистості. Початок людського життя. Пренатальний період. Новонародженість.	2
<i>Змістовий модуль 2. Психологія шкільного віку</i>		
2.	Молодший шкільний вік. Підлітковий вік. Юнацький вік.	2
<i>Змістовий модуль 3. Психологія дорослості</i>		
3.	Особливості розвитку дорослої людини. Геронтопсихологія	2
<i>Змістовий модуль 4. Психологія навчання та учіння</i>		
4.	Предмет педагогічної психології. Психологічні основи навчання, учіння	2
<i>Змістовий модуль 5. Психологія виховання та педагогічної діяльності</i>		
5.	Психологія виховання. Вікові аспекти виховання та педагогічної діяльності.	2
Всього:		10

12. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ п/п	Тема	К-сть годин
<i>Модуль 1. Вікова та педагогічна психологія</i>		
<i>Змістовий модуль 1. Психологія дошкільного віку</i>		
1.	Предмет, завдання та основні проблеми вікової психології	2
2.	Психологія вікового розвитку. Комплексне вивчення життєвого шляху особистості	2
3.	Основні підходи та критерії періодизації	2
4.	Початок людського життя. Пренатальний період. Новонародженість	2
5.	Особливості розвитку дитини в немовлячий період	2
6.	Анатомо-фізіологічні та психологічні особливості розвитку в ранньому дитинстві	2
7.	Анатомо-фізіологічні та психологічні особливості розвитку в дошкільному дитинстві. Розвиток особистості дошкільника в провідній діяльності	2
<i>Змістовий модуль 2. Психологія шкільного віку</i>		
8.	Психологічні аспекти готовності дитини до шкільного навчання	2
9.	Анатомо-фізіологічні особливості та соціальний розвиток в молодшому шкільному віці	2
10.	Розвиток особистості в молодшому шкільному віці	2
11.	Анатомо-фізіологічні особливості розвитку особистості в підлітковому віці	2
12.	Розвиток особистості та криза підліткового віку	2

13.	Проблеми становлення особистості в юнацькому віці	2
14.	Розвиток Я-концепції в юнацькому віці	2
<i>Змістовий модуль 3. Психологія дорослості</i>		
15.	Розвиток особистості та кризи ранньої дорослості	2
16.	Психологічні характеристики розвитку особистості в період середньої дорослості	2
17.	Характеристика змін особистості в похилому віці. Психологічні проблеми смерті та вмирання	2
18.	Підсумковий контроль засвоєння змістових модулів 1-3	2
<i>Змістовий модуль 4. Психологія навчання та учіння</i>		
19.	Предмет, завдання та основні завдання педагогічної психології	2
20.	Психологічні особливості та структура процесу навчання	2
21.	Психологічні особливості самостійної пізнавальної діяльності учнів	2
<i>Змістовий модуль 5. Психологія виховання та педагогічної діяльності</i>		
22.	Проблема виховання в педагогічній психології	2
23.	Особливості виховних впливів на різних вікових етапах розвитку особистості	2
24.	Психологічні аспекти педагогічної діяльності. Діяльність лікаря, як педагогічний вплив на хворого	2
25.	Підсумковий модульний контроль	2
Всього:		50

13. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ п/п	Тема	К-сть годин
<i>Модуль 1. Вікова та педагогічна психологія</i>		
<i>Змістовий модуль 1. Психологія дошкільного віку</i>		
1.	Типологія та особливості перебігу вікових криз	2
2.	Діагностика розвитку раннього періоду дитинства	4
<i>Змістовий модуль 2. Психологія шкільного віку</i>		
3.	Психологічна готовність дитини до школи.	4
<i>Змістовий модуль 3. Психологія дорослості</i>		
4.	Менопауза і клімактерій, здоров'я та хвороби як чинники впливу на психологічний стан і статус особистості	4
5.	Завершення повного життєвого циклу. Проблема гуманної смерті та культури ставлення до смерті у суспільстві	4
<i>Змістовий модуль 4. Психологія навчання та учіння</i>		
6.	Історія педагогічної психології	4
7.	Мотиваційний компонент навчальної діяльності	4
<i>Змістовий модуль 5. Психологія виховання та педагогічної діяльності</i>		
8.	Психологія сімейного виховання	4
Всього:		30

14. ПЕРЕЛІК ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ

- Виступи на науковому студентському гуртку.
- Участь у наукових конференціях.

- Публікація доповідей у вигляді тез та статей у періодичній науковій пресі (журнали, збірники наукових праць).
- Виготовлення наочності згідно навчальних програм (таблиці, муляжі, наочні приладдя, графологічні схеми практичних занять).
- Написання рефератів.
- Спостереження, що проводиться студентами і здійснюється за вказаною схемою та представляється у вигляді письмового звіту.
- Історико-біографічні дослідження у вигляді есе.

**Орієнтовна тематика реферативних досліджень з навчальної дисципліни
«Вікова та педагогічна психологія»**

1. Історія виникнення і розвитку вікової психології.
2. Основні напрями досліджень у вітчизняній віковій психології.
3. Проблема періодизація вікового розвитку у працях зарубіжних психологів.
4. Проблема періодизація вікового розвитку у працях вітчизняних психологів.
5. Аналіз біогенетичних і соціогенетичних теорій психічного розвитку.
6. Становлення міжособистісних відносин на різних етапах онтогенезу.
7. Розвиток різних видів діяльності дитини до вступу в школу.
8. Розвиток пізнавальної сфери дитини до вступу в школу.
9. Розвиток особистості дитини до вступу в школу.
10. Психологічний портрет сучасного школяра.
11. Розвиток особистості на різних етапах шкільного дитинства.
12. Спілкування як чинник становлення підлітка та старшокласника.
13. Емоційне життя дитини на різних етапах шкільного дитинства.
14. Учбова діяльність школярів та розвиток інших видів діяльності впродовж їх навчання в школі.
15. Проблеми психічного розвитку підлітка у сучасних умовах.
16. Особистісне та професійне самовизначення в ранній юності.
17. Віковий розвиток дорослого: фактори і закономірності.
18. Основні теоретичні підходи до розуміння психічного розвитку людини впродовж дорослого життя.
19. Основні новоутворення дитячого та дорослого періоду життя: порівняльна характеристика.
20. Проблема періодизації психічного розвитку дорослої людини.
21. Характеристика, умови запобігання і розв'язання криз дорослості.
22. Виховні впливи в період раннього дитинства.
23. Виховання самостійності і внутрішньої свободи дитини.
24. Фізичне виховання в ранньому віці.
25. Психологічні основи виховання відкритості в спілкуванні і довіри до людей у немовлят.
26. Дидактичні ігри і заняття з дітьми раннього віку.
27. Психодіагностична функція дитячих ігор.
28. Шляхи удосконалення дитячих ігор з метою збільшення їх виховного потенціалу.
29. Статеве виховання у підлітковому віці.
30. Особливості морального виховання молодших школярів.
31. Психолого-педагогічна корекція конфліктів у групах дітей та підлітків.
32. Психологічні основи самовиховання.
33. Виховання в спілкуванні з ровесниками та дорослими.
34. Виховання через засоби масової інформації і культури.
35. Характеристика рівнів та типів наочності.
36. Особливості наочності в різні вікові періоди.
37. Взаємозв'язок наочності і дозрівання.
38. Оцінка ефективності процесу наочності.
39. Сучасні концепції наочності.

40. Психологічні проблеми розвивального навчання.
41. Спільне і відмінне в теоріях навчання у вітчизняних і зарубіжних авторів.
42. Формування позитивного ставлення школярів до навчання.
43. Психологічні основи індивідуалізації та диференціації навчання.
44. Специфіка учбової діяльності шестирічок.
45. Психологічна структура учбової діяльності.
46. Педагогічні здібності, їх психологічна характеристика.
47. Характеристика уміння вчитися.
48. Психологічні основи педагогічної діяльності вчителя.
49. Способи активізації учбової діяльності школярів.
50. Формування прийомів учбової діяльності школярів.

15. ПЕРЕЛІК ТЕОРЕТИЧНИХ ПИТАНЬ ДО ПІДСУМКОВОГО МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ

Модуль 1. Вікова та педагогічна психологія ***Змістовий модуль 1. Психологія дошкільного віку***

1. Предмет та завдання вікової психології.
2. Методи вікової психології.
3. Основні стратегії в побудові психологічного дослідження у віковій психології.
4. Можливості використання методу спостереження у віковій психології. Основні вимоги.
5. Особливості використання методу експерименту в віковій психології. Види експерименту.
6. Можливості використання опитувальних методів (анкета, бесіда) у віковій психології.
7. Метод вивчення продуктів діяльності у віковій психології.
8. Тестові методи та їх використання у віковій психології.
9. Загальне поняття про психічний розвиток. Ріст і розвиток.
10. Основні закономірності процесу розвитку.
11. Біогенетичний та соціогенетичний підходи до розвитку особистості. Фактори розвитку.
12. Механізми психічного розвитку особистості.
13. Динамічна концепція сексуального розвитку З.Фрейда.
14. Епігенетична теорія розвитку особистості Е.Еріксона.
15. Когнітивний підхід (теорія Ж.Піаже) до проблеми розвитку.
16. Концепція діалектичного характеру розвитку Г.С.Костюка.
17. Теорія розвитку вищих психічних функцій Л.С.Виготського.
18. Періодизація вікового розвитку Д.Б. Ельконіна.
19. Характеристика кризових періодів розвитку (за Л.С.Виготським).
20. Криза новонародженості: основні характеристики.
21. Зміна соціальної ситуації розвитку від народження до 7 років.
22. Зміна і характеристика провідної діяльності в періодах дошкільного дитинства (від 0 до 7 років).
23. Становлення основних новоутворень в періодах дошкільного дитинства.
24. Характеристика і основні показники кризи 1 року.
25. Основні симптоми кризи 3-х років (за Л.С.Виготським).
26. Криза 7 років та її аналіз.
27. Розвиток «Я-концепції» в періодах дошкільного дитинства (від 0 до 7 років).
28. Когнітивний та афективний розвиток дитини в ранні періоди дитинства.
29. Значення ранніх періодів дитинства для розвитку особистості (Л.І.Божович, А.В.Запорожец).
30. Місце та роль гри в психічному розвитку дитини. Структура сюжетно-рольової гри в дошкільному дитинстві (Д.Б.Ельконін).
31. Зображувальна діяльність дошкільника. Розвиток дитячого малюнку в дошкільному дитинстві, його функції.

32. Сприймання казки в дошкільному дитинстві. Можливість використання казки в терапевтичних цілях.
33. Причини і шляхи подолання дитячих страхів у дошкільному віці.
34. Загальна характеристика особливостей дітей «групи ризику»: агресивні діти, гіперактивні діти, замкнуті діти, соматично ослаблені діти.

Змістовий модуль 2. Психологія шкільного віку

35. Поняття психологічної готовності до навчання.
36. Морфогенетична та психологічна готовність: порівняльна характеристика.
37. Характеристика основних складових готовності дитини до шкільного навчання.
38. Загальний аналіз методик вивчення психологічної готовності до школи.
39. Проблеми адаптації дитини до шкільного навчання.
40. Психологічні особливості дітей деяких категорій дезадаптованості.
41. Особливість соціальної ситуації розвитку в молодшому шкільному віці. Система взаємин «вчитель-учень», «учень-учень», «учень-батьки».
42. Проблема розвитку самосвідомості та самооцінки молодшого школяра.
43. Учбова діяльність як специфічна форма індивідуальної активності: її сфера та способи формування в молодшому шкільному віці.
44. Особливості пізнавальної та емоційно-вольової сфер молодшого школяра.
45. Криза підліткового періоду, основні характеристики.
46. Фізичний розвиток та його вплив на психічні процеси особистості і властивості підлітка.
47. Основний психологічний механізм формування особистості в підлітковому віці. Що таке «почуття дорослості»?
48. Шляхи самоствердження в підлітковому віці. Можливості конструктивного діалогу з підлітком.
49. Значення для підлітка спілкування з однолітками.
50. Розвиток самосвідомості в підлітковому віці.
51. Пізнавальна сфера підлітка. «Вакуум мотивів» та причини шкільної дезадаптації у підлітковому віці.
52. Емоційно-вольова сфера підлітка. Причини вияву підліткової агресії.
53. Характеристика відхилень у поведінці підлітків різних типів акцентуацій характеру.
54. Соціальна ситуація розвитку в юнацькому віці.
55. Основні характеристики провідної діяльності в юнацькому віці. Можливості профорієнтаційної роботи.
56. Особливості розвитку особистості в юнацькому віці.
57. Проблема сенсу життя в ранньому юнацькому віці.
58. Розвиток мотиваційної сфери в юнацькому віці.
59. Мотиви юнацької сексуальності.
60. Мотиви асоціальної поведінки.
61. Розвиток емоцій в юнацькому віці. Емоційні особливості юнацької дружби та кохання.
62. Самооцінка та самовиховання в юнацькому віці.

Змістовий модуль 3. Психологія дорослості

63. Загальна характеристика соціальної ситуації розвитку. Професійна продуктивність в період дорослості.
64. Психологічні особливості сімейних стосунків. Взаємовідносини з дітьми в період дорослості.
65. Розвиток Я-концепції: близькість та самотність в період дорослості
66. Стрес в житті людини в період дорослості (за А.А.Реан).
67. Кризи періоду дорослості (за О.В.Скрипченко, Т.Титаренко).
68. Розвиток когнітивної сфери. Проблеми зниження інтелектуальних функцій. Мудрість в похилому віці.

69. Старіння і специфічні зміни емоційної сфери: типи пристосування до старості та психічні порушення.
70. Почуття задоволеності життям і мотиваційне здоров'я в похилого віці.
71. Адаптивний та не адаптивний процеси старіння.
72. Фактори, що зумовлюють поведінку людини в старості.
73. Смерть і вмирання. Етапи вмирання (класифікація Кюблер-Росс). Евтаназія.

Змістовий модуль 4. Психологія навчання та учіння

74. Предмет та завдання педагогічної психології.
75. Психологічні закономірності формування особистості.
76. Психологічні особливості і основи виховного впливу. Формування потребово-мотиваційної сфери особистості.
77. Смысловий бар'єр і умови його подолання.
78. Психологічні особливості процесу навчання.
79. Динаміка взаємовпливу суб'єкта і об'єкта в навчанні?
80. Співвідношення навчання і розвитку. Поняття «зона актуального розвитку», «зона найближчого розвитку» (за Л.С.Виготським).
81. Дидактичні і психологічні принципи розвиваючого навчання.
82. Суть і значення індивідуального та диференційованого підходу до учнів як резервів підвищення ефективності навчання.
83. Основні психологічні проблеми оптимізації навчання, вимоги до оптимізації навчання, її показники.

Змістовий модуль 5. Психологія виховання та педагогічної діяльності

84. Ефективність виховних методів.
85. Проблеми сімейного виховання.
86. Загальна характеристика процесу учіння.
87. Види учіння та структура учбової діяльності учнів.
88. Процес засвоєння знань як зміст учбової діяльності учнів.
89. Особливості оволодіння учнями вміннями та навичками.
90. Неуспішність, її причини та запобігання.
91. Поняття педагогічної діяльності. Структура педагогічної діяльності.
92. Вимоги до особистості педагога. Педагогічні здібності.
93. Особливості педагогічного спілкування.

16. ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ ТА РОБІТ ДО ПІДСУМКОВОГО МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ

Вирішення ситуаційних задач:

- характеристика психологічних особливостей новонароджених та немовлят
- психологічних особливостей людини різних вікових груп
- аналізу психологічних теорій розвитку, вікових криз;
- інтерпретація основних напрямків в розвитку поведінки та психіки людини;
- характеристика психологічних особливостей учіння, навчання, виховання
- аналіз актуальних питань психології учіння
- аналіз актуальних питань психології навчання
- аналіз актуальних питань психології виховання
- аналіз актуальних питань психології педагогічного
- управління психічним та особистісним розвитком учня
- аналіз актуальних питань психології педагогічної діяльності та особистості вчителя
- аналіз актуальних питань педагогічної психології анормальних та екстремальних випадків.

17. МЕТОДИ ТА ФОРМИ ПРОВЕДЕННЯ КОНТРОЛЮ

Протягом вивчення дисципліни всі види діяльності студента підлягають контролю, як поточному (на кожному занятті), так і підсумковому (під час контрольних заходів).

Модульний контроль – це діагностика засвоєння студентом матеріалу модулю (залікового кредиту). Семестр закінчується підсумковим модульним контролем.

Початковий контроль знань студентів здійснюється під час проведення практичних занять і включає в себе перевірку знань теоретичного та практичного матеріалу, який вивчався на попередніх курсах, що проводиться методом фронтального усного опитування, або написання контрольних робіт, для чого використовуються питання для контрольних робіт.

Поточний контроль знань студентів здійснюється під час проведення практичних занять і включає перевірку знань теоретичного матеріалу та контроль оволодіння практичними навичками, які передбачені методичними розробками занять з відповідних тем. Перевірка знань студентів здійснюється за допомогою усного фронтального опитування, вирішування тестових завдань різного ступеня важкості, розв'язування типових та нетипових ситуаційних задач тощо.

Проміжний контроль знань студентів проводиться під час проведення підсумкових контрольних робіт під час останнього заняття змістовного модуля.

Підсумковий контроль знань студентів здійснюється на останньому практичному занятті після завершення модуля у формі підсумкового модульного контролю. У студентів з'ясовують знання теоретичного матеріалу (згідно переліку питань). Поряд з цим студенти виконують практичну роботу, що додається до білета та розв'язують ситуаційні завдання, що також враховується при оцінюванні їх знань.

Підсумковий модульний контроль (ПМК) здійснюється після завершення вивчення усіх тем модуля на останньому контрольному занятті з модуля.

До підсумкового модульного контролю допускаються студенти, які відвідали усі передбачені навчальною програмою з дисципліни аудиторні навчальні заняття та одержали на них позитивні оцінки («5», «4», «3»), а також при вивченні модуля набрали кількість балів, не меншу за мінімальну.

Студенту, який з поважних чи без поважних причин мав пропуски навчальних занять, дозволяється відпрацювати академічну заборгованість до певного визначеного терміну.

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент під час складання підсумкового модульного контролю, становить 80.

Підсумковий модульний контроль вважається зарахованим, якщо студент набрав *не менше 50 балів*.

Таким чином, частки результатів оцінювання поточної навчальної діяльності і підсумкового модульного контролю становлять відповідно 60% та 40%.

Підсумковий модульний контроль з вікової та педагогічної психології проводиться в письмовій формі шляхом написання студентами підсумкової роботи, яка включає теоретичне питання, вирішення ситуаційної задачі, тестові завдання. Оцінювання відповіді студента проводиться у відповідності до розроблених та затверджених критеріїв оцінок з вікової та педагогічної психології.

Написання письмової роботи включає:

1. Контроль рівня теоретичної підготовки студентів. Кожному студенту пропонується 1 теоретичне питання, яке оцінюється в 10 балів (*всього 10 балів*);

2. Перевірка рівня засвоєння практичних вмінь і навичок проводиться шляхом розв'язання ситуаційної задачі (*всього 10 балів*).

3. 40 тестових завдань – правильна відповідь на кожне з яких оцінюється в 1,5 бали (*всього 60 балів*)

18. ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТА З ДИСЦИПЛІНИ

Під час оцінювання засвоєння кожної теми студенту виставляються оцінки за 4-бальною (традиційною) шкалою та за 200-бальною шкалою з використанням прийнятих та

затверджених критеріїв оцінювання для відповідної навчальної дисципліни. При цьому враховуються усі види робіт, передбачені методичною розробкою для вивчення теми.

Студент повинен отримати оцінку з кожної теми. Виставлені за традиційною шкалою оцінки конвертуються у бали залежно від кількості тем.

Вага кожної теми у межах одного модуля в балах має бути однаковою. Форми оцінювання поточної навчальної діяльності мають бути стандартизованими і включати контроль теоретичної та практичної підготовки. Підсумковий бал за поточну діяльність визнається як арифметична сума балів за кожне заняття та за індивідуальну роботу. Максимальна кількість балів, яку може набрати здобувач за поточну діяльність під час вивченні навчальної дисципліни, вираховується шляхом множення кількості балів, що відповідають оцінці «5», на кількість тем з додаванням балів за індивідуальне завдання здобувача, але не більше 200 балів.

Розподіл балів за поточну діяльність

Номер модуля кількість навчальних годин/кількість кредитів ECTS	Кількість змістових модулів, їх номери	Кількість практичних занять	Конвертація у бали традиційних оцінок								Мінімальна кількість балів*
			Традиційні оцінки				Бали за виконання індивідуального завдання				
			5	4	3	2	5	4	3	2	
Модуль 1 90/3	5 (№№ 1-5)	23	5	4	3	0	5	4	3	0	72

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент при вивченні модуля, вираховується шляхом укладання кількості балів, що відповідають оцінці «відмінно» на кожному занятті: $120=23 \times 5+5$ (ІСРС).

Мінімальна кількість балів, яку може набрати студент при вивченні модуля, вираховується шляхом укладання кількості балів, що відповідають оцінці «задовільно» на кожному занятті: $72=23 \times 3+3$ (ІСРС).

Одне практичне заняття не оцінюється.

19. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

19.1. Базова

1. Кутішенко В. П. Вікова та педагогічна психологія (курс лекцій): навч. посіб. 2-е вид. Київ: Центр уч. літ., 2010.
2. Педагогічна і психологічна науки в Україні: зб. наук. праць: В 5 т. Т. 1. Загальна педагогіка та філософія освіти / Нац. акад. пед. наук України; редкол.: О. В. Сухомлинська (відп. ред.) та ін. Київ: Пед. думка, 2012. 368 с.
3. Педагогічна і психологічна науки в Україні: зб. наук. праць: в 5 т. Т. 2. Психологія, вікова фізіологія та дефектологія / Нац. акад. пед. наук України; редкол.: С. Д. Максименко (відп. ред.) та ін. Київ: Пед. думка, 2012. 398 с.

19.2. Допоміжна

1. Булах І. С., Долинська Л. В. Психологічні аспекти міжособистісної взаємодії викладачів і студентів: навчально-методичний посібник. Київ: НПУ, 2002. 114 с.
2. Видра О. Г. Психологічна культура особистості майбутнього вчителя трудового навчання: монографія. Чернігів: Чернігівський державний педагогічний університет імені Т. Г. Шевченка, 2008. 164 с.
3. Вікова та педагогічна психологія: навчальний посібник / О.В.Скрипченко, Л.В.Долинська, З.В.Огороднійчук та ін. К: Просвіта, 2001.

4. Заброцький М. М. Основи вікової психології: навчальний посібник. Тернопіль: Навчальна книга - Богдан, 2001. 112 с.
5. Заброцький М. М. Педагогічна психологія. Курс лекцій. К., 2000. 100 с.
6. Крайг Г. Психологія розвитку. /Г. Крайг. СПб. : Питер, 2000. 992 с.
7. Кутішенко В.П. Вікова та педагогічна психологія (Курс лекцій). Навчальний посібник. Київ. Центр навчальної літератури. 2005. 128с.
8. Савчин М.В. Педагогічна психологія : навч. посіб. /М.В. Савчин. К. : Академвидав, 2007. 422 с.
9. Савчин М.В. Вікова психологія: навч. посіб. /М.В. Савчин, Л.П. Василенко. К.: Академвидав, 2005. 360 с.
10. Самошкіна Л.М. Вікова психологія : навч. наоч. посіб. з мультимедійним курсом /за ред. Е. Л. Носенко. Дніпропетровськ : вид-во ДНЕУ, 2006. 248 с.
11. Сергєєнкова О.П. Педагогічна психологія : навч. посіб. /О.П. Сергєєнкова. К. : Центр учбової літератури, 2012. 168 с.
12. Токарева Н. М. Вікова та педагогічна психологія: навчальний посібник [для студентів вищих навчальних закладів] / Н. М. Токарева, А. В. Шамне. Київ, 2017. 548 с.

19.3. Інформаційні ресурси

1. Сервер дистанційного навчання БДМУ. URL: moodle.bsmu.edu.ua
2. Вікова і педагогічна психологія : навчальний посібник / В. М. Поліщук. Вид. 3-тє, виправ. Суми : Університетська книга, 2010. 352 с. URL: https://pidru4niki.com/1584072037148/psihologiya/vikova_i_pedagogichna_psihologiya
3. Кутішенко В. П. Вікова та педагогічна психологія (курс лекцій): навчальний посібник для студ. вищ навч. закл. / В. П. Кутішенко; Міністерство освіти і науки України. Київ: Центр навчальної літератури, 2005. 125 с. URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/417831.pdf

20. УКЛАДАЧІ ДОВІДНИКА ДЛЯ СТУДЕНТА (СИЛАБУСУ)

1. Тимофієва Марина Пилипівна – в. о. завідувача кафедри психології та філософії, доцент, к. психол. н.